

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd Herbipolin Abbatis, viri suo aeuo doctiss. ... Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Iohannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd
Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctissimi Secvndæ Partis Chronica
Insignia Dvo - I. Coenobii Hirsavgiensis, Diœcesis Spirensis: eius
foundationem & progressum ab Anno Christi DCCCXXX. vsque ad Annum
MCCCLXX. II. Coenobii ...

Trithemius, Johannes

Francofvrti, 1601

XXII. Reverendissimo In Christo Patri, D. Theodorico Ecclesiæ Lubecensis
Episcopo, Ioannes Tritemius ab. S. Iacobi Herbipol. felicitatem orat
sempiternam.

urn:nbn:de:0128-1-17336

Tythen

Opera
Historia

tuat mercedem, frustra coram hominibus laboravi. In communibus denique causis & negotiis capituli, ordinis & vniōis, visitando, scribendo, dicendo, ac legationes coram principibus, Episcopis, aliisque compluribus, multis vicibus peragendo non parū laboravi, quanquam mercedis ab hominibus receperim nihil. Spero tamen, quod omnipotens & misericors Dominus, pro his bonum præstabit æternum. Paucos habui fideliter pro bono communi coadiutores, & vt videmus aperte, pauciores operū meorum pro nostra obseruantia reliqui sequaces. Pauci sunt, inquam, ne dicam paucissimi, sanctæ religionis necessarium habentes zelum: quæ sua sunt quaerunt omnes, non quæ Reipublicæ communis. Vnde visitationes negliguntur, perit obseruantia regularis, & nemo inuenitur qui doleat. Scio quædam vniōis & obseruantia nostra monasteria, & nemo inuenitur ca numero in Suecia & Francia nostra orientali, quorum alia in octo, alia in decem, alia vero in quatuordecim annis non sunt à patribus visitata. Denique reperiuntur hodie in quibusdā vniōis nostræ cœnobiiis monachi simul & abbates, publicæ & priuatim manducate carnes in despectum & contumeliam obseruantia regularis, & nemo qui corrigat tam enormiter delinquentes occurrat. In obliuionem simul & contemptum deduci sunt patrum sancta studia priorum, qui obseruantiam disciplina regularis diutissime collapsam magnis laboribus, vigiliis & sumptibus sub titulo vniōis Bursfeldensis nostris penitus temporibus in Saxonia & in partibus Rhenensium cæterisque adiacentibus magnifice restaurarunt. Doleo vehementer, nec immerito, per horum temporum negligentias sanctos patrum interire labores præteritorum. Opera pretium fuerit patres aliquando capitulariter congregatos admonuisse, vt sequentia mala præueniant, & eos qui carnaliter ambulant redire ad semitam regularis obseruantia compellant. Vale mei memor ad Deum in orationibus tuis. Ex monasterio sancti Iacobi in suburbio ciuitatis Herbipolensis decima die mensis Aprilis. Anno Christianorum 1507.

XXII.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI, D. THEODORICO
Ecclesie Lubecensis Episcopo, Ioannes Tritemius ab. S. Iacobi
Herbipol. felicitatem orat sempiternam.

REVERENDISSIME præsul, doctissime pater, semperque colende præceptor, quod mutauerim titulū abbatiæ non miraberis, si causas animū meū ad cedendū æmulis prouocantes æqua lance discussis. Non te latent iniuriæ, quas sine demerito accepi: ne grauiora paterer abbatiā rationabili occasione cōmutaui. Sum enim pacis amator, propterea habitare in medio turbationum diutius recusaui. Quid sentia ego de vita Apollonii Tyanei philosophi, quam Philostratus ex comportatis à Damide cæterisque discipulis illius in octo libris descripsit, ex me scire paternitas tua reuerendissima cur velit, non satis valeo admirari. Cū enim sis ipse doctissimus in omni varietate tam diuinarū quā humanarū scripturarū, nihil te poterit latere, quod ego vel intelligere, vel scribere possim. Quare satis mihi verendum est in hac re tuo respondere imperio, cū ingenio & eruditione me sine cōparatione præcellas, & quicquid ego possum adferre, prius in armario tui pectoris multipliciter constat esse repositū. Sed ex aduerso niti tuique nolle obedire mandatis, nō solū temerarii, sed dementis quoque animi, manifestū mihi videretur inditiū, cuius à me longe maculā semper consueui propellere. Malo enim si alterū oporteat subire, corā tua paternitate insipientiæ redargui, quā inobedienciæ seu temeritatis. Breuiter itaque & sine ordine disputationis tumultuarie vt poterō, quid sentia de Apollonio simplici narratione exponā, sine iniuria cuiuscunque melius sentientis. Eo vixit Apollonius tempore, quo Christi Apostoli atque discipuli per vniuersam Græciam & Asiam choruscantibus signis atque miraculis fidem prædicauere catholicam, ipsiusque Domini & Saluatoris Iesu Christi vitam, doctrinam, virtutes, passionem & miracula Gentibus annunciarunt, cōuertentes eos, qui fuerant prædestinati ad cognitionem summæ veritatis, & magnam in populo admirationem simul & sui reuerentiam suscitantes. Audientes hæc quæ sancti prædicatores de vita & miraculis Christi per orbem sparserunt vniuersum, Damis & reliqui Apollonii sectatores, quanquam facta non crederent quæ de Saluatore dicebantur, similia tamē de suo præceptore post eius mortem finxerunt, vt quem philosophum nouerant, eum ali-quid esse supra hominem, & ob id Christo non inferiorem, stultis hominibus persuaderent. Existimabant enim miraculis de nominatissimo tunc philosopho Apollonio scriptis

Apollonius
Tyaneum
quando vi-
uerit.

orau. In communibus denique causis de
scribendo, dicendo, ac legatione cocum
multis vicibus peragendo non parū labora-
im nihil. Spero tamen, quod omnipotens
abit eternum. Paucos habuissē in
erte, pauciores operū meorum pro nobis
uam, ne dicam paucissimi, sancti religio-
nerunt omnes, non quæ Reipublicæ con-
e obseruantia regularis, & nemo in
na nostrā monasteria, & quidem non pa-
li quorum alia in octo, alia in decem, alia
us visitata. Denique reperitur in
simul & abbates, publicæ & priuati
obseruantia regularis, & nemo qui con-
blutionem simul & contemptum
seruantiam disciplina regularis
imptibus sub titulo vniuersi
in partibus Rhenensium ceterique ab-
hementer, nec immerito, per horum
labores prætoriorum. Operæ prætoriorum
s admonuisse, vt sequentia mala præ-
emiram regularis obseruantia contem-
s. Ex monasterio sancti Iacobi in
rilis. Anno Christianorum 1107.

XII.

TO PATRI, D. THEODORICO
annes Trithemius ab. S. Iacobi
tem orat sempi-

ater, semperque colende præceptor, quod
is; si causas animū meū ad cedendū
atent iniuriæ, quas sine demento accep-
e cōmutau. Sum enim pacis amator
us recusatū. Quid sentia ego de vita Apol-
omportatis à Damide ceterisque discipulis
nitas tua reuerendissima cur velit, non
in omni varietate tam diuina quæ
go vel intelligere, vel scribere possū. Qu-
ōdere imperio, cū ingenio & eruditione
ssum adferre, prius in armario tuū
erfō niti tuisque nolle obedire manū
manifestū mihi videretur inditū, cuius
halo enim si alterū oporteat sobare, cōtra
entia seu temeritatis. Breuiter itaque de
quid sentia de Apollonio simplici mar-
nientis. Eo vixit Apollonius tempore, quo
Græciam & Asiam choruscantibus signis
m, ipsiusque Domini & Saluatoris Iesu Christi
acula Gentibus annuntiarent, cōuenienter
in summæ veritatis, & magnam in populo
cantes. Audientes hac quæ sancti prædica-
ferunt vniuersum, Damis & reliqui Apol-
quæ de Saluatore dicebantur, simul amant
t, vt quem philosophum non erant, com-
on inferiorem, stultis hominibus perinde
ninatissimo tunc philosopho Apollonio

scriptis quamquam e mentis, quod homines larebat, fidem non tardius daturus audito-
res, maxime cum ea philosophi prædicare viderentur nobiles, quam his quæ de Saluatore
imperiti nunciassent piscatores. Sumentes ergo de veris Christi miraculis audaciam, simili-
lia de suo præceptore confinxerunt, non minorem in populo fidem sibi promittentes
quam sanctis prædicatoribus (quos vt simplices & indoctos despiciabant) datā a credenti-
bus viderunt. Christum de medio Iudæorum ad præcipitium ductum audientes transisse
intactum, suum Apollonium de conspectu Cæsaris euasisse subito, longeq; factum ex-
tra urbem fabulantur. Item Dominus Iesus tres mortuos in mysterium baptismatis reuo-
cauit ad vitam, & Apollonium sui puellam Romæ mortuam resuscitasse mentiuntur. Su-
per Dominum baptismum paterna vox audita est, Apollonium Hercules cæterique Gen-
tilium dii allocuti feruntur: quod si verum est, larua dæmonum necessario fuerunt: si non
est verum, Damis vtique sicuti & reliqua multa, vel ipse Apollonius confinxit. Item Do-
minus Iesus post resurrectionem suam ianuis clausis ad discipulos intrauit: Apollonium
Romæ compedibus vinctum, Damis quoties voluerit se fecisse liberum mentiuntur. Lon-
gum & nimis foret audire tædiosum, si omnia vellem reuocare ad calamum, quæ de Apol-
lonio Philostratus narrat miracula, quibus vt ea patrare potuerit nulla ratio iustificatur,
quia manifestum est eum hominem fuisse mortalem, cultoremque idolorum, & de ani-
marum transmigratione in corpora multa sapius tenuisse perniciosum errorem. Iuue-
nem introducit nobilem apud Hiarcham ac India sapientes, literas & omnem philoso-
phiam in odium Homeri calumniantem, propterea quod eum in bello quondam Tro-
iano Dux esset magnanimus, eius inuidia nullā inter illius memorem recepiisset. Tunc
ergo hominem reindutus priorisq; iniuriæ memor, omnes vna pertinaciq; sententia tra-
ctatores aspernatur literarum. Quid hac fatuitate dementius, hominem, quid fuerit ante
mille ducentos annos (tantum enim ferunt effluxisse temporis inter excidium Trojanum
& Apollonii huius Tyanei atatem) rememorari, cum scire nequeat, vbi, vel quid, aut quo-
modo fuerit, priusquā ex matris utero egrederetur? Aut quomodo hac fabula etiam secū-
dum Pythagoricos Platonicosq; aliquam poterit habere similitudinem veritatis, qui trās-
migrationis & reuersionis in primum punctum annos ponunt quamplurimos? Sed verā-
te pudore loqui diutius de his vanissimis deliramentis, quæ somnijs sunt vaniora, non de-
beo, sed reliqua breui narratione prosequenda fuerint. Quale est illud contra omnem ra-
tionem naturæ manifestum Damidis fictitium, quo in congressu Apollonii cum Indianis
philosophis Hiarcha præside, inaudita & nusquam vitā introducit miracula, & terra
prorupisse philosophorum sedilia, solemque ministrasse sacrificijs perpetuum ignem, &
phialam sapius à philosophis exhaustam poculo, rursus & subito plenum & copiosum ex-
sudasse liquorem, vt quoties epotata fuisset, toties iterum plena exundaret. Transco cæ-
tera simili præsumptione conficta, leuatos in excelsum cantores, expulsos ab hominibus
per epistolam dæmones, futurorum prædictiones, occultorum & nominum & rerum addi-
tiones, hirundinum auiumq; interpretatos garritus, laruarum & lemurum denudata faci-
nora: & quicquid sui de Apollonio miraculosum scripserunt, paucis verbis meam senten-
tiam de miraculis Tyanei tibi reuerendissime præsul, quoniam ita iubes, aperia. Miracula
signa, & prodigia, quæ in octo Philostrati voluminibus Apollonio leguntur adscripta, mea
sententia firmiter indubitanterque tenendo, aut cōficta sunt & falsa, aut si facta extiterūt,
absq; vlla hæsitacione Dæmonum fuerunt cooperatione perpetrata. Quod sint conficta,
ementita & falsa, magna mihi persuasio est Damis ipse discipulus Apollonii, qui quoties
magnum aliquid & arduum miraculosumq; scribit de illo, condiscipulos semper intro-
ducit fuisse absentes, seq; aut solum, aut cum paucissimis interfuisse præsentem, sapius au-
tem neminem fuisse cum Apollonio dum grandia faceret aut loqueretur cum laruis cō-
memorat. Quod si fidem dictis meis non satis conciliat memorata persuasio, nolueritque
aliquis Tyanei defensare miracula, quisquis ille fuerit mihi dicat in primis. Si Apollonius
sibi adscripta patrauit miracula, cuius ea virtute facere potuerit? Propria videlicet an ali-
ena? Certe non propria, neque aliquam scientiam naturalem ea patrandi adsecutus fuit,
cum se ad plæraque talia quæ narrantur de illo virtus magicæ naturalis minime extendat.
Fuit enim Apollonius homo corruptibilis atque mortalis, qui sua virtute nihil potuisse
credendus sit vltra communem naturæ ordinem, quod nomē mereatur miraculi. Sequi-
tur ergo si quid talium fecerit non sua, sed virtute patratum aliena. Sola vero potentia di-
uina miracula patrantur vera, quæ facere Tyaneus nullatenus potuit, qui cultor existens
idolorum & multa superstitione plenus, longe à veri Dei cognitione alienus fuit. Virtute
quoque propriæ intelligentiæ spiritus sui, aut magicæ naturalis plæraque maiora, quæ de

Figmenta
de Apollo-
nio.

Indicium
Trithemii
de miracu-
lis Apollo-
ni.

Indicium
Trithemii
de miracu-
lis Apollo-
ni.

ipso narrantur, cum potuisse minime, certa est mihi ratione persuasum. Nihil etiam idololatræ cum sanctis Dei spiritibus commune fuisse credendum est. Restat igitur in dubitata diffinitione tenendum, si ea fecit miracula quæ sui de illo scriperunt, non alia quam demonum patrata cooperatione atque virtute, quibus non est difficile miraculis falsis hominum sibi deditorum etiam in maioribus decipere sensus, quippe qui nobis natura & industria per longam consuetudinem ad figmentorum productionem subtiliores existunt. Sed magices argui Apollonium sui non patiuntur. Adhæreo itaque priori sententia, quam dixi, miracula inscripta Apollonio, vel per ipsum vel per eius discipulos excogitata, conficta & ementita: neque induci ut aliter sentiam facile me posse existimo, nisi forsitan artificum ac philolophiæ, cognitionis quoque diuinæ penitus ignari, laudis & æstimationis inter homines cupidissimi, de suo præceptore maiora confinxerunt miracula falsa, quam apostoli de saluatore nostro per orbem vniuersum prædicauerunt & in eius nomine fecerint vera: Ut ergo summam vniuersa Tyanei miracula concludam: si fecit ea quæ sui miranda in eius laude scriperunt, magus profecto & demonum laruarumque infernalium excantator fuit. Si non fecit (ut mea sententia habet) nulli dubium esse potest, quin omnia per Damidem ceterosque discipulos eius sint excogitata, conficta & ementita, ut falsis magistrum exornarent laudibus, quo & ipsi gloriam inter mortales consequerentur æternam. Si facti miraris temeritatem, cogita quid ab initio non præsumpsit Græcorum audacia scriptorum? Multorum sententia est, Græcorum historias confictis scaturire fabellis, & excidium illud ingens Troianum poetarum est figmentum. Libenter Apollonianis commenticiis demones credimus impendisse operam, ut per hæc Damidis sociorumque illius figmenta, Christiana vilesceret inter gentiles religio, cum Tyaneus non minor videretur fecisse apud Græcos, quam Christum audiissent operatum apud Iudæos. Arbitrabantur etiam forsitan hominibus facile persuadendum Christum propter miraculorum exhibitionem non esse Deum, quorum patrione & ipse Apollonius idolorum cultor, qui nullam de se prædicari diuinitatem propterea voluerit, non minus existisset insignis. Quam autem fuerit iste Tyaneus æstimationis & humanæ gloriæ cupidus, multa per Damidem scripta in diuersis testantur locis, maxime ubi Deos & animas defunctorum in templis idolorum sibi apparuisse locutosque grandia ipse Apollonius discipulis recitat. Quicumque ergo Tyaneum conscripta de illo miracula aut sua virtute naturali, aut sapientia philolophica & sanctimoniam puritate, aut scientia naturali, quam magiam physicam appellant, fecisse credit, caueat ne Christo saluatore omnium iniurietur, quia si ea fecit, demonum excantator potius quam philosophus fuit. Hæc est candidissime præsul mea de miraculis Apollonii sententia, quam scire voluisti, cui quidem si quis voluerit esse contrarius, non satis mihi videtur intelligere, quousque humanæ se naturæ vires extendant. Vale clarissime pontifex, & Trithemium tuum habeto commendatum. Ex Herbipoli 16, die mensis Aprilis Anno 1507.

XXIII.

IOACHIM DEI GRATIA MARCHIO BRANDEN. PRINCEPS
Electo, Ioan. Trithem. abbati S. Iacobi Herbipolen. Salutem.

REVERENDE in Christo pater, vir clariss. sciat paternitas tua me diuina miseratione sanum & incolumem vnâ cum vxore, & filio, quod ipsum & tuæ paternitati super omnia fauce, precor & oro, quia felicem statum eiusdem sapius audire me valde delectat. Dedit ad me literas Dominus & frater meus Colonienfis Archiepiscopus Princeps Elector, cum quibus & tuæ paternitatis literas misit, quas ad eum in mense Martio dedisti, excusationem & impedimenta continentes, quare ad ipsum personaliter non descenderes à me ad patriam reuersus, & tibi commissâ per me mittere quare sine nuncio certo nequeas, quæ omnia mihi placuerunt. Agit autem sua paternitas gratias infinitas de libris & aliis medicamentis, quæ tibi commisi ad eum si posses cum literis meis personaliter deferreda. Verum ex quo tibi hoc tempore non est animus descendendi ad eum, & ipse missis à me diutius ægre posset carere muneribus, nisi hunc nuncium eius ad te, per quem illi ut mittas mittenda etiam atque etiam rogo. Reliqua vero secretiora, quæ ore ferenda commisi, penes te maneant, donec eum personaliter accedere poteris. Vale sanus & felix orans pro nobis ad Deum, Ex Colonia mea circa Spreuum 28, die mensis Maii, Anno Christi 1507.

XXIII. RE-